

ŠTEVILKA 8

LETNIK XXXVIII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1937

VSEBINA:

Novi zadružni zakon naposled sprejet. — Nekaj o PRIZAD-u. — Ekskurzija zadružnikov v Češkoslovaški republik. — Stroški kmečkih menic in PAB. — Zadugam! — Iz našega zadružništva. — Zadružništvo v državi. — Zadružništvo v inozemstvu. — Gospodarstvo. — Pravo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ šte. 8, I. 1937.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Posojilnice pri Sv. Benediku v Slovenskih goricah, r. z. z. n. z. se bo vršil dne 29. avgusta 1937 ob 3 popoldne v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. Potrditev računskega zaključka za leto 1936. 2. Poročilo načelstva in računskih pregledovalcev. 3. Volitev a) načelstva, b) računskih pregledovalcev. 4. Slučajnosti. — Ako se ne bi ob določenem uri zbralo zadostno število članov, se vrši občni zbor eno uro pozneje pri vsakem številu članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za blejski kot na Bledu, r. z. z. n. z., se vrši dne 26. avgusta 1937 ob 4 popoldne v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje zadnjega revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Podpore. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Bočni, r. z. z. n. z., se vrši 29. avgusta 1937 ob pol 9 popoldne v poslovnih prostorih. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrditev rač. zaključka za leto 1936. 4. Poročilo o izvršeni reviziji. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cankovi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. avgusta 1937 ob pol 11 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Slučajnosti.

29. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Dobravi pri Kropi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. avgusta 1937 ob 16 v hiši načelnika na Sp. Dobravi 6. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Potrditev računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev enega člana načelstva (zaradi smrti). 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske zadrage v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. n. z., se bo vršil 29. avgusta 1937 po prvi sv. maši v dvorani Društvenega doma. Dnevni red: 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3.

4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Odpis rezerve za kritje neizterljivih terjatev. 5. Nadomestne volitve. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Delavske hranilnice in posojilnice v Hrastniku, r. z. z. n. z. v likvidaciji, se bo vršil 23. avgusta 1937 ob 8 zvečer v prostorih gospe Amalije Loger v Hrastniku. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo likvidatorjev. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadrage v Hrašah pri Smledniku, r. z. z. o. z., se bo vršil 3. septembra 1937 ob 4 popoldne v Hrašah št. 20. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Igu, r. z. z. n. z., se vrši 22. avgusta 1937 ob 3 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje zadnjega revizijskega poročila. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1936. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Prve žeblijske in železobratne zadrage v Kropi in Kamni gorici, r. z. z. o. z., se bo vršil v soboto 28. avgusta 1937 ob 15 v Zadružnem domu v Kropi. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Potrditev računskega zaključka za leto 1936/37. 4. Sklepanje o razdelitvi čistega dobička. 5. Volitev dveh članov nadzorstva.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Kamnici pri Mariboru, r. z. z. n. z., se vrši 29. avgusta 1937 ob 8 v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitve: a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Keramične zadrage v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil 17. avgusta 1937 ob 16 v pisarni zadrage. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Laporju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. septembra 1937 ob 8 v poslovnih prostorih zadrage v Laporju št. 4. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1936. 4. Poročilo o reviziji in čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadrुžne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12:50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Novi zadrुžni zakon naposled sprejet.

Prizadevanje Glavne zadrुžne zveze.

Končno, po skoraj 20 letnem prizadevanju, je bil 17. julija 1937 izglasovan v Narodni skupščini skoro soglasno zakon o gospodarskih zadrugah. Zakon, ki je bil izglasovan, ima dolgo zgodovino, ker je od časa zedinjenja, to je od 1. decembra 1918 bila že cela vrsta osnutkov zadrुžnega zakona. Zlasti Glavna zadrुžna zveza v Belgradu je smatrala ves čas od svoje ustanovitve leta 1919 za eno svojih glavnih nalog, da dela za izenačenje zadrुžne zakonodaje. Zato je pripravila svoj osnutek, ki ga je v glavnem sprejelo tudi kmetijsko ministrstvo, seveda z nekaterimi važnejšimi spremembami. Pa tudi kmetijsko ministrstvo, ki je po dosedanji srbski zakonodaji resorno ministrstvo za zadrुžništvo, je imelo stalno v vidu isto potrebo, da se mora zadrुžna zakonodaja čimprej izenačiti v interesu uspešnejšega delovanja zadrुžništva.

Nevzdržno stanje — množica zakonov.

Potreba po izenačenju je bila toliko nujnejša, ker so doslej za razna pravna področja bili v veljavi različni zadrुžni zakoni in sicer smo imeli kar šest pravnih področij z različnimi zakoni. Poleg teritorialne razcepljenosti

pa smo imeli doslej še štiri posebne zakone, ki so sicer veljali za vso državo, toda le za neke vrste zadrug. To so bili: zakon o nabavljalnih zadrugah državnih uslužbencev, zakon o agrarnih zajednicah, zakon o zadrugah za poljedelski kredit in zakon o zdravstvenih zadrugah. Imeli smo torej vsega deset zadrुžnih zakonov poleg vrste stranskih zakonov in uredb o revizijah, o davčnih ugodnostih, o taksnih olajšavah itd. Z novim zakonom preneha v skupnosti veljati 18 zakonov in uredb.

Enodušnost skupščine.

Za zadrugarje je posebno razveseljivo dejstvo, da se je pri zadrुžnem zakonu skupščina pokazala enodušna, tako da so vse skupine glasovale za zakon in je bil zakon sprejet z 206 proti 4 glasovom. Dolgoletni napor, posvetovanja in razgovori so končno vendarle uspeli, tako da imamo sedaj enoten zadrुžni zakon za vso državo in za vse vrste zadrुžništva.

Široke možnosti razmaha.

Drugi uspeh za zadrुžništvo v novem zakonu je pa to, da se zadrुžništvu odpira najširše polje delavnosti. V zadrुžni obliki se more organizirati vsako

z zakonom dovoljeno gospodarsko, kulturno prosvetno, zdravstveno in drugo delo. Zadrugništvo po tem zakonu ni omejeno samo na kmeta in obrtnika, kakor je bilo to po srbskem zakonu o zadrugah kmetov in obrtnikov, ampak se morejo zadrugne oblike posluževati vsi poklici, vsi stanovi ter za vse gospodarske, kulturno prosvetne in druge naloge. V današnjem času, ko se kolektivizem v gospodarskem in socialnem življenju vedno močnejše uveljavlja, je važno, da je za vse vrste gospodarskega in socialnega delovanja na razpolago zadrugna oblika. Tako se z novim zadrugnim zakonom odpirajo široke možnosti zadrugnega socialnega dela. Prepričani smo, da more samo zadrugna oblika dati novega duha današnjemu svetu, njegovemu socialnemu in gospodarskemu življenju. S tem se postopno ustvarja zadrugni družabni red, zadrugna socializacija, ki temelji na načelih pravičnosti in vzajemne pomoči. Kapitalistični gospodarski red je neozdravljivo bolan, komunistični recepti za preureditev socialnega gospodarskega reda pa niti niso pokazali uspeha, niti ne odgovarjajo prirodnim težnjam človeka. Samo na zadrugnih načelih preurejena družba bo našla pravo pot in svoj pravi mir. Prav s tega stališča si zato od novega zadrugnega zakona veliko obetamo.

Ločitev blagovnih in kreditnih zadrug.

Omejitev zadrugnega poslovanja pa novi zakon ne pozna mnogo. Najvažnejša omejitev dela zvez in zadrug je pač ta, da se kreditne zadrug in zveze kreditnih zadrug ne smejo pečati z blagovnimi posli. Imamo torej v zakonu za zadrug in zveze obvezno delitev kreditnega poslovanja od blagovnega, kar

pa imamo v Sloveniji pri zadrugah kakor tudi pri zvezah že davno izpeljano.

Samouprava zadrugništva.

Zelo važno je, da je novi zadrugni zakon zjamčil samoupravo zadrug, to je njih neodvisnost od upravnih oblasti. Z upravnimi oblastmi zadrug po tem zakonu nimajo posla. Revizijo vršijo revizijske zveze, v katere se zadrug grupirajo po svoji volji in odločitvi. Upravna oblast sicer more zahtevati, da se pri zadrugi ali zvezi izvrši revizija, toda izvrši jo le pristojna revizijska zveza in ako se ugotovijo nepravilnosti, razpravlja o njih sodišče.

Laži-zadrug onemogočene.

Zelo važne so določbe v novem zakonu, ki merijo na to, da zadruga pomeni res skupnost poslovanja in da se onemogoči zloraba zadrugne oblike za svrhe privatne trgovine ali obrti posameznika z namenom, da tako uživa davčne ugodnosti in svojemu podjetju daje pečat zadrugne socialne ustanove. Laži-zadrug za podjetja poedincev bodo po novem zadrugnem zakonu nemogoče.

Tudi »divje« zadrug onemogočene.

Novi zadrugni zakon tudi ne pozna »divjih zadrug«, ki ne bi bile v članstvu nobene revizijske zveze. Ker ne pozna »divjih zadrug« izven revizijskih zvez, zato po novem zakonu tudi ni potrebna ustanova sodnih revizij. Praksa je pač pokazala, da so sodne revizije zelo nedostatne, ker v seznamih sodnih revizorjev navadno niso bili najbolj sposobni in najbolj zanesljivi revizorji.

Ugodnosti.

Davčnih ugodnosti za zadrug novi zakon ne navaja nobenih. Zakon stoji na

stališču, da morajo davčne ugodnosti in oprostitve biti urejene v davčni zakonodaji sami. Pač pa imajo zadruge oziroma zveze po novem zakonu veliko ugodnost, da revizorji dobijo brezplačne železniške karte. S tem bo režija revizijskih zvez znatno olajšana. Druga ugodnost, ki jo ima novi združni zakon, pa je »fond za podpiranje združništva« pri Privilegirani agrarni banki. V ta fond se imajo redno stekati: 2% od rednega letnega čistega prebitka Drž. hipotekarne banke in Poštne hranilnice, 10% čistega dobička državne razredne loterije in pa ves čisti dobiček Zdržne banke, katere ustanovitev zakon predvideva.

Za močnejše zveze proti razcepljenosti.

Zakon hoče preprečiti tudi veliko razcepljenost združništva v majhne zveze, ki bi ne bile življenja sposobne.

Za ustanovitev novih zvez je potrebno 300 zdrug, za zveze zdrug posebne vrste pa 100 zdrug. Seveda pa zakon ne posega v pridobljene pravice obstoječih zvez brez ozira na to, kakšno število zdruh imajo.

Gotovo ima združni zakon v sedanjih oblikah še marsikatero hibo. To se bo pokazalo tedaj, ko bomo morali zakon v praksi uporabljati in vse poslovanje in pravila vseh obstoječih zdruh prilagoditi predpisom novega zakona. Tega se zdruharji tudi zavedamo tem bolj, ker vemo, da so mnoge določbe v tem zakonu plod kompromisa med različnimi gledišči in težnjami. Čim bo praksa te hibe pokazala, gotovo tudi ne bo ovir, da se z novelo te hibe popravijo.

Zakon je bil sprejet v skupščini in senatu. Ni pa še bil objavljen v Službenih novinah, ko to pišemo.

Nekaj o PRIZAD-u.

Mnogo se danes piše in bere o PRIZAD-u. Zato smatramo za potrebno, da zdruharji, ki čitajo »Narodni gospodar«, tudi vedo nekaj o tej ustanovi. Kaj je PRIZAD? PRIZAD je okrajšava za firmo družbe »Privilegirana izvozna akcionarska družba«. Pa tudi to je še okrajšava, ker se ves naslov glasi: »Privilegirana akcionarska družba za izvoz poljedelskih proizvodov kraljevine Jugoslavije«.

Kaj je namen PRIZAD-a? PRIZAD je bil osnovan s posebnim zakonom z dne 15. 4. 1930 z namenom, da pospešuje domače poljedelsko proizvodstvo in organizira izvozno trgovino poljedelskih proizvodov. Z istim zakonom je bilo stavljenih na razpolago 50 milijonov din

za organizacijo izvoza poljedelskih pridelkov.

Kaj dela PRIZAD? Da odgovorimo na to vprašanje, moramo kratko pogledati, kako je urejena dandanes zunanja trgovina držav. Svobodne uvozne-izvozne trgovine več ni. Celo Anglija, ki je najbolj trdovratno držala na svobodni uvozne-izvozne trgovini, jo je morala zapustiti. Vsa zunanja trgovina držav temelji danes na trgovskih dogovorih, ki se menjajo in izpopolnjujejo od leta do leta, celo od slučaja do slučaja. V dopolnilo teh trgovinskih dogovorov sklepajo države med seboj še dogovore o kontingentih in pa kompenzacijske dogovore, kjer se uvoz gotovega blaga iz ene države plača ne z devizami,

ampak z uvozom drugega blaga iz druge države. Za izvrševanje trgovinskih dogovorov se država lahko poslužuje izvoznikov in uvoznikov ter njihovih organizacij ali pa ima za izvrševanje trgovinskih dogovorov svoj instrument, svoj zavod, kateri organiziran v obliki delniške družbe izvršuje vse trgovinske dogovore, izvoz po kontingentih, izvoz po kompenzacijah in slično. Naša država ima že od leta 1930. za izvrševanje trgovinskih dogovorov, zlasti pa dogovorov o kontingentih, svojo ustanovo PRIZAD, ki izvršuje poglavitno izvozni posel in predstavlja instrument za vodstvo gospodarske, zlasti kmetijske politike vlade.

Katere posle izvaja sedaj PRIZAD? Najvažnejši posel PRIZAD-a je izvoz žita, zlasti pšenice in koruze. Izvoz pšenice je izključna pravica PRIZAD-a. V ravno minuli sezoni je izvozil PRIZAD nad 29.000 vagonov pšenice. V zvezi z izvozom žita pa vrši PRIZAD po nalogu in za račun vlade še drugo nalogo, t. j. **intervencijo** na žitnem trgu z namenom, da drži cene žita na določeni višini. Ker so naše notranje cene, kakor jih sedaj določa PRIZAD, stalno nekoliko višje, nego cene pšenice na svetovnem trgu, je jasno, da potem PRIZAD mora delati izgubo, ko pšenico prodaja v inozemstvo po nižji ceni, nego jo je kupil. Ta izguba se pokriva iz **preferenciala** (povračilo dela ali vse uvozne carine), ki ga na podlagi kontingentnih dogovorov dobiva država pri izvozu v dotične države, s katerimi so kontingentni dogovori sklenjeni. V kolikor pa bi dohodki iz preferencialov ne zadostovali za pokritje izgub, se vrši intervencija za vzdrževanje visokih cen pšenice za račun države, t. j. država pokrije izgubo.

Poleg intervencije in izvoza žita ima PRIZAD v zadnjem času tudi z intervencijo držati **cene oljnatih semen** (repice, solnčnice, maka) in regulirati uvoz takih semen v razmerju potrebe tovarn in domače proizvodnje. PRIZAD regulira tudi trgovino s sadjem. Vendar pa je izvoz sadja (jabolk, grozdja, sliv) prepuščen tudi privatni trgovini, v kolikor gre za kontingentne dogovore s posameznimi državami. PRIZAD pri sadju razdeljuje delno ali v celoti izvoznikom preferencial, ki nam pripada po dotičnem kontingentu. Le izvoz suhih sliv in pekmeza, ki gredo največ v Nemčijo, si je PRIZAD pridržal, da ne bi prišlo zaradi prehudega in neurejenega pritiska ponudbe na inozemskem trgu do padca cen. PRIZAD vrši tudi nakup in prodajo opija po nalogu in za račun jugoslovanskega zavoda za opij, ki je državna institucija. Ravno glede izvoza suhih sliv in opija je trgovska politika PRIZAD-a v zadnjih letih sijajno uspela, tako da so kljub obilici blaga producenti dobili za blago prav lepe cene in se je vse blago vnovčilo. V prejšnjih časih je imel PRIZAD tudi izvoz vina in izvoz kož od divjačine.

Kako je sestavljena **uprava PRIZAD-a**? Ker je 90% delnic PRIZAD-a v rokah države, je jasno, da upravo določa vlada in sicer resorni minister za trgovino in industrijo. Tako je upravni odbor sestavljen po svoji večini iz zastopnikov ministrstev, in sicer trgovine in industrije, kmetijstva, financ, prometa. Poleg teh pa sta v upravnem odboru 2 zastopnika združenstva in 2 zastopnika izvoznikov. Jasno pa je, če država po PRIZAD-u izvaja svojo gospodarsko izvozno politiko, da jo potem izvaja po svojih vidikih, ne pa kakor bi

hoteli zastopniki izvoznikov ali zastopniki zadružništva. Tako je razumljivo, da niti izvozniki niti zadružništvo s sedanjem trgovsko politiko in s sedanjim poslovanjem PRIZAD-a niso zadovoljni. Izvozniki so ponovno hudo napadali PRIZAD na svojih zborih in sestankih. Zadružništvo pa je pismeno formuliralo svoje predloge, tako da se je 9. julija vršila konferenca med zastopniki PRIZAD-a in zastopniki zadružnih organizacij.

Kakšni so predlogi zadružništva? Predvsem zadružništvo predlaga, da se mu da v upravi PRIZAD-a večji vpliv, tako da bi imelo vsaj eno tretjino članov v upravnem, nadzornem in eksekutivnem odboru. Poleg tega naj bi bil tudi eden izmed ravnateljev PRIZAD-a iz zadružnih vrst. Dalje predlaga za-

družništvo, da se izvrši reforma poslovanja samega v tej smeri, da bi se čim bolj izločili posredniki in bi bili v čim večji meri proizvodniki deležni višjih cen PRIZAD-a. Dalje predlaga zadružništvo, da se vsekakor priznajo za žito višje cene in da se tudi tehnika prevzemanja uredi tako, da bi zadružnim organizacijam ne nastajale pri tem neprijetnosti ali celo škoda.

Gotovo so predlogi zadružništva najboljše mišljeni, da bi proizvoznik dobil čim ugodnejše cene za svoje pridelke. Drugo je pa seveda vprašanje, koliko more trgovinsko ministrstvo predlogom zadružništva ustreči. Trgovinsko ministrstvo gotovo ne bo dalo nobenih prednosti zadružnikom pred izvozniki. Še za enakost se bo treba boriti.

Ekскурzija zadružnikov v češkoslovaški republiki.

V dneh od 22. do 24. maja t. l. se je vršil v Pragi kongres agrarne mladine češkoslovaške republike. Nanj so bili povabljeni iz Jugoslavije tudi zadrugarji, ki so izkoristili to priliko za ogled zadružnih in drugih gospodarskih naprav v ČSR.

Glavna zadružna zveza v Belgradu je z ozirom na to vabilo določila, da pošlje vsaka Zveza po enega delegata. Pozivu Glavne zadružne zveze se niso odzvale hrvatske zveze. Zastopanih je bilo samo 6 zvez, od teh najmočnejše »Savez srbskih zemljoradničkih zadruga« z delegacijo, ki je štela okrog 22 zadrugarjev.

Zadružniki so prispeli v Prago deloma 21., deloma 22. maja. V soboto, dne 22. maja so se udeležili otvoritve gospo-

darske razstave, ki se je vršila na prostorih praškega velesejma. Razstavo je otvoril predsednik zveze kmečkih edinic senator Donat.

Razstavni prostor je ogromne razsežnosti. Zadružniki so mogli vsled pomanjkanja časa le mimo posameznih oddelkov ter si mimogrede ogledati eno ali drugo zanimivost. Sicer pa bi za podrobnejši študij te tako zanimive, sijajno organizirane in za oko tako prijetne razstave potreboval vsak posameznik več časa, kakor pa je bila razstava sama odprta.

Ta razstava je pokazala vse gospodarsko življenje kmeta. Razumljivo je torej, da sta bila propaganda za agrarno misel ter gospodarsko in kulturno udejstvovanje najbolj zastopana. Tu je bilo

videti razvoj, napredek in uspeh v pridelovanju žita, sadja, sladkorne repe, živinoreje, ovčjereje, mlekarstva, vinarstva, ribarstva itd. Več oddelkov je imelo narodopisni značaj; predstavljali so življenje, običaje in navade kmetov iz vse države. Poljedelski stroji so zavzemali velikanski prostor na prostem, kjer si se mogel seznaniti z najmanjšo rovnicco in koso ter z največjim traktorjem.

Človek se kar ne more načuditi, kako je mogoče organizirati tako razstavo s sodelovanjem kmeta. Toda to začudenje razumeš, ko stojiš pred paviljonom največjega tiskovnega podjetja »Novi-

na«. To podjetje je duša češkoslovaškega kmeta. Njemu in ideji Švehle se ima danes kmet zahvaliti, da je agrarna misel zajela tako široke plasti čeških in slovaških kmetov. Saj je to podjetje sistematično propagiralo in organiziralo s pomočjo tiska idejo, katere uresničenje je pokazala Praga tako na gospodarski razstavi, kakor v številu udeležencev kongresa. Koliko so dali voditelji češkega in slovaškega kmeta za propagando in tisk — te največje velesile — kažejo sledeče številke tiskovnega podjetja »Novina«:

	L. 1907.	L. 1914.	L. 1921.	L. 1929.	L. 1936.
I. Poraba papirja q . . .	500	4.450	31.200	32.400	32.650
II. Naklada časopisov . . .	854.932	8.416.523	52.688.112	60.324.529	62.018.576
III. Pogon strojev Hp . . .	44	92	352	415	473

To podjetje tiska stalno 51 časopisov, izdaja leposlovne, poljudnoznanstvene in znanstvene knjige iz kmečkega življenja in gospodarstva. Žal, da tisk ne polaga velike pažnje na notranjo poglobitev češkega in slovaškega kmeta, temveč mu gre le in samo za gospodarsko vprašanje.

Da uspeh tiska ni izostal, je bilo videti v tem, da so razstavo obiskovali v ogromni večini samo kmetje, ki so pri tem kazali neverjetno veliko živega zanimanja za posamezne panoge gospodarstva, a prav posebno še za poljedelske stroje. Druga značilnost, ki je prav tako uspeh tiska, za tamošnjega kmeta in meščana pa je v tem, da med njima ni tistega zevajočega prepada, kakor se v tem pritožujemo ne samo mi, temveč

tudi ostali narodi in države. V tem so si bili jugoslovanski združniki popolnoma edini. K tej trditvi je bilo najti opravičila ne samo v brezhibno discipliniranem gibanju ogromnih kmečkih mas po silno prometnih ulicah Prage, temveč tudi v impozantnem, sto tisoč oseb broječem sprevodu, ki se je v živih barvah narodnih noš vil po ulicah v nedeljo, dne 23. maja. Prav isti vtis je dobil človek istega dne popoldne na strahomerskem stadionu, kjer so se vršile narodne igre.

Zanimivost ne samo za evropske, temveč tudi za izvenevropske, da, celo kitajske in japonske gospodarstvenike predstavljajo »Družstevni zavodi v Dražicah«. Že naslov sam (Združni zavodi) nam pove, da imamo tu opraviti skoroda

z združno tovarno, če si jo ogledamo s stališča njenega obsega. Te zavode pa tvorijo:

I. združni mlini, ki so začeli delovati l. 1899. Danes stojе 4 mlini, ki morejo dnevno zmleti 20 vagonov žita (v letu 1936. so ti mlini zmleli 5000 vagonov žita). Najmodernejši in tehnično najbolje opremljen je mlin v Vinecu, ki zmleje dnevno 5,5 vagonov žita. Ta mlin ima tudi pripravo, s katero se kemično zboljšuje kvaliteta žita, kar ima za posledico, da se producira moka, ki je kemično popolnoma homogena;

II. združna skladišča, ki so namenjena za vskladiščenje žita članov ter za vskladiščenje onega žita, katerega dobi od monopolske uprave. V ČSR vlada namreč žitni monopol. Država porazdeli žito med posamezne mline in skladišča. Največji kontingent odpade ravno na združna skladišča združnih zavodov v Dražicah. Ogromne količine žita imajo na razpolago skladišča v Dražicah, kjer je možno vskladiščiti 40 vagonov, v Vinecu 120 vagonov, a v največjem, t. j. v Chotětovu 300 vagonov. Ž ozirom na ta ogromni obseg skladišč, kapaciteto mlinov ter z ozirom na dejstvo, da imajo pri vseh teh zavodih največjo besedo ljudje iz agrarne stranke, ki je na krmlu državnega vodstva, je razumljivo, če se vzdržuje obče mnenje, da izvajajo faktično žitni monopol vprav združni zavodi v Dražicah, kar so merodajni činitelji pri teh zavodih tudi priznali;

III. združna elektrarna je pričela delovati l. 1907. Od tedaj se stalno razvija. Pred vojno je v njeno območje spadalo 18 občin, danes pa je priključeno njenemu omrežju kar 420 občin z 250 tisoč prebivalci. Zadruga sestoji iz 11 električnih central na vodni pogon ter

z 1 kalorično centralo, ki deluje samo ob času potrebe in kadar primanjkuje vodne sile. Kapaciteta elektrarn znaša letno 33 milijonov KW ur. KW ura stane za člane a) za razsvetljavo 2,8 Kč (1 Kč = 1,52 din), b) za obrat v industriji in poljedelstvu 1,5 Kč. Nečlani plačajo 20 h več. Vsa odvečna in neizrabljena električna energija se uporablja za proizvodnjo kisika in izdelovanje verig;

IV. kreditna zadruga ima 18 milijonov Kč hranilnih vlog. Ta denar se deloma investira v združne naprave, deloma se iz njega dajejo posojila s 4 do 5% obrestmi;

V. zadruga za nakup in prodajo živine ima namen, da kupuje od članov živino, ki je iz kakršnegakoli razloga (razen bolezni) postala neporabna. Istočasno pa prodaja oziroma posreduje nakup živine članom, ki potrebujejo živino določene vrste in kakovosti;

VI. kmetijska zadruga ima centralo v Dražicah, kateri so podrejene tri podružnice. Namen te zadruge je, da nabavlja kmetom stvari, ki jih potrebujejo v svojem obratu: oglje, premog, semena, gnojila, stroje itd.;

VII. nabavna in prodajna zadruga v Dražicah je pravi tip zadruge te vrste. Prodaja življenjske potrebščine ter kupuje od kmetov njihove pridelke. Dnevni promet znaša ca 1000 Kč;

VIII. zadruga za nabavo in prodajo zgodnjega krompirja ima svoj sedež v Dražicah. Njeno delovanje pa je omejeno v glavnem le na 2 meseca v letu (maj in junij), ko se ta krompir koplje in izvaža. V letu 1936. je znašal izvoz zgodnjega krompirja 400 vagonov.

IX. Lastno posestvo združnih zavodov obsega 110 ha zemlje. Redi 50 krav in pridelava ca 60 vagonov sladkorne repe.

Majhna katoliška cerkev je služila do leta 1926. za skladišče. Tega leta so pričeli s popravo skladišča, pri čemer so pod belilom odkrili znamenite freske iz 14. stoletja, kar je dalo vzrok, da so to cerkvico renovirali in restavrirali.

Deležna glavnica omenjenih zavodov znaša 7.5 milijonov Kč, ostali fondi pa, ki so last zavodov, znašajo 8 milijonov Kč.

Ves ta opis združnih zavodov v Dražicah pove, da le-ti predstavljajo ogromno razsežnost ter veliko premoženje. Vendar je treba poudariti, da dobi človek nehoti vtis, da v teh zavodih ne vlada združni duh, temveč trgovski. Tej misli bi našli opravičila v tem, da se je dosledno poudarjalo, da zadruge poslujejo tudi z nečlani. Da človek pride do te trditve, je treba iskati razloga tudi v dejstvu, da predstavljajo te češkoslovaške zadruge ogromne komplekse, velikanske naprave in brezhibno poslovanje, česar v naših majhnih razmerah ni. Vsa ta dejstva vsilijo hote ali nehoti misel, da pri poslovanju vlada trgovski duh. Naj bo že kakorkoli, eno je vendarle res: vse te zadruge so zrastle iz tal po volji in sodelovanju demokratičnega, dobro organiziranega in združno silno zavednega kmeta, ki ima v njih tudi prvo in zadnjo besedo. Kaj naredi močna združna zavest ter železna disciplina v združništvu, to so imeli jugoslovanski združniki priliko videti v polni meri. Gospodarska osamosvojitve kmeta pomeni zanj pogled in pohod z vedrim čelom v boljšo bodočnost. Na tej osnovi so si mogli Čehi in Slovaki zagotoviti tudi državno in narodno samostojnost.

Dne 25. 5. 1937 so bili jugoslovanski združniki sprejeti pri starosti (pred-

sedniku) »Ustredny jednoty hospodářských družstev« (= Osrednja zveza gospodarskih zadrug) g. ing. F. Klinderi. Razume se, da predsednik vsled preobilnega posla v teh dneh ni mogel posvetiti združnikom toliko časa, kolikor bi on rad. Vendar pa je bila dana možnost seznaniti se vsaj v grobih obrisih z organizacijo in poslovanjem zveze.

Zveza sama se bavi z denarnimi posli ter ima 2 milijardi Kč hranilnih vlog.

Zveza ima 4 odbore: kreditnega, električnega, mlekarskega in skladišnega, ki predstavljajo centrale za posamezne vrste — značajo odbora odgovarjajočih zadrug. Predsednik zveze, njen podpredsednik in posamezni predsedniki odborov predstavljajo ožji (eksekutivni) odbor.

Revizija je decentralizirana. Vsak revizor ima svoj delokrog v mejah okraja (okres). Po zakonu mora vsako zadruho obiskati vsaki dve leti, a po nalogu zveze jo obišče 4 krat letno. Poleg revizorjev obstojajo še okrajni zaupniki, katerih funkcija je v tem, da zvezo zaupno obveščajo o poslovanju in potrebah zadrug. Zaupniki se zbirajo iz vrst najboljših združnikov.

Zveza po zakonu iz l. 1924. ne sme biti obenem tudi blagovna centrala. Zнала pa je obiti zakon na ta način, da je ustanovila »Cooperativo« kot blagovno centralo, ki je formalno od zveze popolnoma ločena in samostojna, dejansko pa tvori zaradi investicije zvezinega kapitala del zveze same.

Sicer pa konsumnega združništva v Češkoslovaški prav za prav ni. Vzroke je iskati na eni strani v tem, da so konsumne zadruge vsled konkurence med trgovci, ki delajo komaj s 4% dobičkom, nepotrebne. Na drugi strani pa imajo

Čehi s konsumnimi zadrugami kaj slabe izkušnje. One so morale namreč plačevati svojim dobaviteljem blago takoj in v gotovini. Kmet pa nima denarja skozi vse leto, zaradi česar tudi ni mogel blaga plačati takoj. Radi časovnega nesorazmerja v dotoku in odtoku gotovine so pričele konsumne zadruge hirati, kar je dalo vzrok, da se je konsumno zadružništvo opuščalo.

Ogled posestva praške visoke agrarne šole v Uhřiněves je bil radi pestrosti različnih ustrojev gojitve živine in obdelovanja zemlje jako zanimiv. Vendar pa za zadružnike kot take ta ogled ni imel pomena.

Mlekarska zadruga v Poděbradích je po svoji velikosti obrata in krajevnega območja (dva okraja) živo opozorilo zadružnikom, da se morejo vzdržati le one mlekarke zadruge, ki zmorejo dobiti velike količine mleka. Ravno ta zadruga dobi dnevno 9000 litrov mleka. Zadružna zaveza članov te zadruge je tako visoka, da ri težav glede kakovosti mleka, to tem bolj ne, ker se plačuje mleko po količini maščobe.

Del zadružnikov, ki se je vračal preko Bratislave, si je ogledal tudi »Ustředno družstvo« v Bratislavi. Zadružnikom je s pristno slovansko gostoljubnostjo šel na roko predsednik te zveze gosp. Fedor Houdek. Obrazložitev ustroja zveze, posameznih zadrug ter njihovega poslovanja je rodilo prepričanje, da ni razlike v označenem smislu med slovenskim in slovaškim zadružništvom. Na to dejstvo je opozoril sam predsednik. Dejal je, da so se Slovaki naučili zadružništva od Slovencev, ne pa od Čehov.

Čehoslovaško zadružništvo je dobo gospodarske krize že davno prebolelo.

Tamošnji odgovorni činitelji so se namreč zavedali, da pomeni sanacija zadrug tudi sanacijo narodnega gospodarstva sploh. Iz občekoristnih razlogov je prišlo v dobi gospodarske depresije zadrugam na pomoč Narodna banka, ki bi se zaradi ozke povezanosti z narodom morala nazivati »Narodova banka«. Leta je omogočala, da so dobivali kmetje kredit tudi v teh časih. Razlika je bila samo v spremembi obveze. Prej se je dajal kredit na zadolžnice, danes se daje le na menice. Tudi sicer vlada pri čeških in slovaških zadružnikih mnenje, da zadolžnica ne predstavlja več tako učinkovite zaveze, kakor menica. Pravijo namreč, da z zadolžnico stalno pada zavest, da je treba posojilo vrniti. Če se k temu še pridruži tudi v ČSR priljubljeno podaljševanje, potem plačilna morala pada globoko pod normalo. Zato je treba mesto zadolžnice dati tako obvezo, ki bo imela močan moralni učinek. Menica naj bi bila torej tista obveza, ki bi dolžniku dala zavest in odgovornost za povračilo, obenem pa naj bi imela tudi zastrašilni namen. Seveda pa taka stroga obveza izgubi takoj svoj smisel in značaj, čim se prične s podaljševanjem. To imamo priliko videti tudi pri naših kreditnih zadrugah, ki so dajale posojila na menice. Te so se nato podaljševale; učinek tega podaljševanja tako v moralnem kakor v materialnem oziru pa je bil na las podoben učinku zadolžnic pri enakem postopanju. Vsaka obveza za posojilo je učinkovita. Njen uspeh zavisi samo od tega, kako se pravice iz nje izvajajo. Tudi menica je pri nas prišla že na raven zadolžnice, ki danes ne vzbuja prav nobenega, a včasih zelo potrebnega strahu.

Druga značilnost, ki je bila v oči

prav posebno še na Slovaškem, pa je v tem, da češkoslovaški odgovorni činitelji strogo pazijo na to, da se hranilne vloge izplačujejo v neomejenem obsegu. Radi tega je tudi zaupanje v kreditno združenstvo neverjetno močno.

Predsednik slovaške zveze je opozoril združnike na to, da začetniki modernega združništva niso ročdelski pionirji, temveč Slovak Samuel Jurkovič.

Češkoslovaška republika predstavlja izrazito demokratično državo in sicer tako demokratično, da se človek prvi hip niti ne znajde. Ljudstvo je silno delavno in neverjetno na visoki inteligenčni stopnji. To velja za Slovake, še v

večji meri pa za Čehe. Še daleč seveda se ne more kaj takega trditi za Podkarpatsko Rusijo.

Združništvo je v narodu globoko usidrano, je takorekoč del naroda samega. Na njem leži vsa gospodarska moč češkoslovaške države. Na vsakem koraku se vidi, da se hočejo Čehi in Slovaki gospodarsko in prosvetno dvigniti, da bi se na ta način uveljavili v zunanjem svetu. To se jim je dosedaj nečvomo posrečilo. Ni nobenega dvoma, da se znajo Čehi in Slovaki sami vladati in da ne potrebujejo prav nikakega pokroviteljstva ne z vzhoda in ne z zapada.

Stroški kmečkih menic in PAB.

Vsled avtentične razlage v Službenih novinah z dne 20. januarja leta 1937. mora PAB priznati upniškim ustanovam iz člena 7. uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov takse za izvršene proteste in registracije kmečkih menic. Mišljene so tu tiste takse, ki so nastale od 20. aprila 1932 do dne, ko je stopil v moč pravilnik k uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov, to je do dne 31. oktobra 1936.

Da bi PAB mogla priznati te stroške, je potrebno, da ji vse kreditne zadruge pošljejo protestne akte (listine o protestu menic), če tega še niso storile. Kreditne zadruge naj pošljejo protestne akte samo tedaj, če se tudi iz ostalih listin vidi, da je bila menica protestirana. Niti tedaj ni treba pošiljati protestnih aktov, če se morajo po sodnih odločbah ali plačilnih poveljih priznati vsi stroški. Če pa je kreditna zadruga že vnesla v obračune protestne in registracijske stroške, pa je k zneskom teh stro-

škov pribila še druge stroške (tako, da obstoja znesek stroškov v obračunih iz dveh vrst stroškov: 1. iz protestnih in registracijskih stroškov, katere priznava uredba in avtentična razlaga in 2. iz takih stroškov, ki jih uredba ne priznava, ker so nastali iz drugega naslova kakor pod 1. in ker so nastali po 20. apr. l. 1932.), potem je treba tudi v tem primeru poslati protestne akte.

Ker pa večina kreditnih zadrug takih protestnih aktov nima in ker je njih pribavljanje od sodišč in naprava prepisov združena z velikimi težkočami, se bo PAB zadovoljila s tem, da bo na prošnjo Združne zveze priznavala kreditnim zadrugam, potem ko bo prejela od njih odgovor, da protestnih aktov ne poseduje in da jih zaradi velikih težkoč ne more dobiti, takse za proteste in registracije po zakonitih predpisih. Po teh predpisih bo PAB priznavala naslednje zneske:

1. Takse na prošnjo za protest po tar. post. št. 1. zakona o taksah, oziroma tar. post. št. 17. zakona o sodnih taksah.

2. Takse za proteste po tar. post. št. 60. zakona o sodnih taksah po naslednji lestvici:

1. do 500.—	5.— din
2. nad 500.— do 1.000.—	10.— din
3. nad 1.000.— do 10.000.—	20.— din
4. nad 10.000.— do 50.000.—	30.— din
5. nad 50.000.—	50.— din

Ker pa ima tar. post. št. 60. po § 44. zakona o sodnih taksah moč zakona šele od 1. julija 1930, bo PAB uporabljala to lestvico le za tiste proteste, ki so se napravljal po 1. juliju 1930. Za menice pa, ki so bile protestirane in registrirane pred 1. julijem 1930, bo PAB priznavala takse po tar. post. št. 164 zakona o sodnih taksah.

Kreditne zadruge, ki imajo protestne listine ali jih imajo za poedine menice, naj jih pošljejo PAB, ki jim bo nato priznavala zneske, navedene v teh listinah. Kreditne zadruge pa, ki ob priliki predaje obračunov in drugih listin PAB niso izročile protestnih aktov, četudi jih morda imajo, naj jih takoj pošljejo PAB, ne da bi čakale njenega poziva. Istočasno naj izroče tudi vsa polnomočja, ki jih imajo in po katerih so poedine nepismene ali za podpis nesposobne dolžnike in poroke podpisovali pooblaščenci. Na vsakem protestnem aktu in polnomočju naj bo označena tekoča številka iz zbirne pole, da bo PAB mogla ugotoviti, kateremu obračunu naj se listine prilože.

Tudi potrdila o značaju kmeta naj bodo označena s tekočo številko iz zbirne pole, da more PAB potrdilom pripadajoče obračune takoj najti.

Zadrugam!

Opozorilo vsem posojilnicam. Oporzjeni smo, da nekatere posojilnice svoje dopise, vloge in drugo na Agrarno banko kolekujejo. Opozarjamo, da je **kolkovanje dopisov in vlog na Agrarno banko nepotrebno.** Agrarna banka je delniška družba, kot so druge banke, le s to izjemo, da je osnovana s posebnim zakonom in s posebnimi privilegiji. Zato je pač nepotrebno, da se dopisi na Agrarno banko kolkujejo. Naj vse posojilnice same to upoštevajo, obenem pa opozorijo na to tudi dolžnike, ki so jih predale Agrarni banki. V teh časih kmet nima denarja, da bi ga po nepotrebem izmetaval za kolke, in ravno tako ga nimajo posojilnice.

Poročila na občnih zbiorih posojilnic. Za posojilnice so težki časi. Denarna kriza traja že šesto leto; kmečke dolgove so morale posojilnice odstopiti Agrarni banki in zraven žrtvovati še vse svoje rezerve. Po uredbi jim bo Agrarna banka izplačevala terjatve na tekočem računu v 14 letih s 3% obrestmi, obveznice pa šele v 20 letih pri enakem obrestovanju. Vlagatelji so že obupani. Mnogi knjižice prodajajo, ker je nezaupanje splošno; nobeden skoro nič več ne vlaga. Te težke razmere odsevajo iz poročil načelstva na občnih zbiorih posojilnic, ki so v glavnih mislih skoro vsa enaka. Naj navedemo le eno tako poročilo: »Tudi v letu 1936. je zadruga delala le malo zaradi težkih gospodarskih razmer. Zaradi pomanjkanja goto-

vine ni mogla razviti svojega poslovanja, kot bi bilo želeti. Prošnjam za posojilo zadruga ni mogla ugoditi, ker je morala razpoložljivo gotovino staviti na razpolago predvsem vlagateljem. — Veliko dela in žrtev je zadrugi naložila uredba o likvidaciji kmečkih dolgov. Olajšav po tej uredbi se je poslužilo 33 zadružnih dolžnikov. Po uredbi je morala zadruga za znižanje teh dolgov prispevati 25 %, t. j. din 52.148.—. Za našo majhno zadrugo je to velika žrtev, ki nam je vzela skoro vso rezervo.»

Iz našega zadružništva.

Alojzij Kocmur, ravnatelj I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani, je pred kratkim obhajal šestdesetletnico svojega rojstva. Prav je, da se ga ob tej priliki spomnimo tudi v našem listu. Saj spada med one pionirje zadružne misli, ki so se že v zgodnji mladosti pridružili pokojnemu dr. Janezu Evangelistu Kreku in mu pomagal širiti in utrjevati zadružno organizacijo. Že v zgodnji mladosti je pristopil k I. delavskemu konsumnemu društvu, kjer so ga izvolili takoj v odbor. Od tedaj je neprenehoma deloval v tej odlični zadružni organizaciji, deloma kot odbornik, deloma kot načelnik, od leta 1922. dalje pa kot ravnatelj. Sad njegovega truda in dela je danes močna konsumna zadruga, ki šteje 8500 članov, porazdeljenih na 35 poslovalnic.

Utemeljena resolucija. Živinorejska selekcijska zadruga v Strugah je na občnem zboru sklenila resolucijo, v kateri naproša kr. bansko upravo, da bi se živina revnih kmetov v primeru obolenosti **zdravila brezplačno**, da bi bila za revne kmete tudi **brezplačno na razpo-**

lago zdravila za zdravljenje živine in naj bi se naposled revnim kmetom dovolilo tudi **brezplačno cepljenje prašičev** proti svinjski rdečici. Resolucija je dobro utemeljena, ker siromašni kmetje mnogokrat nimajo niti za sol in kruh denarja in ker je velika gospodarska škoda, da mnogo lepih živali pogine, ker kmetje ne morejo plačati živinozdravnika niti kupiti zdravila. V to svrho naj bi se pri kr. banski upravi ustanovil poseben fond, v katerega bi prispevala država in banovina.

Zanimiv obisk. Jugoslovansko zadružništvo si je prišel ogledat in študirat kapitan Louis Giraud (izgovori Žiro) in sicer po nalogu francoske vlade in s priporočilom Mednarodnega delovnega urada v Ženevi. V dveh dneh si je nekoliko ogledal tudi zadružništvo v Sloveniji. Zlasti so ga zanimale kmetijske zadruge za nabavo in vnovčevanje ter kmetijske zadruge za produkcijo (kmetijsko-strojne zadruge, mlekarske in živinorejske zadruge). G. Giraud se je podrobno zanimal za naše kmetijske zadruge in za gospodarske razmere našega kmeta, vse z namenom, da bi take zadruge ustanavljal med domačini v Maroku. Prvi dan si je ogledal kmetijske zadruge na poti skozi Št. Vid, Žabnico, Stražišče, Kranj in Naklo. Ogledal si je še Žebljarsko zadrugo v Kropi in Bled. Naslednji dan je obiskal Hranilnico in posojilnico na Dobrovi, Mlekarsko zadrugo na Vrhniki; ravno tam pa tudi še Kmetijsko društvo in posojilnico. Iz Jugoslavije odide g. Giraud še v Bolgarijo, da vidi tudi tam kmetijske zadruge.

Zveza domačih lesnih obrti v Ribnici je zopet začela pridno delovati. Njen trgovski oddelek v Sodražici ima na prodaj leseno robo kot: obode za sita, ku-

halnice, sita, strgala in drugo suho robo na veliko in na drobno. Zadrugo pripočamo vsem našim nabavnim in prodajnim zadrugam.

Zadružništvo v državi.

Resolucije Zveze nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. Letna glavna skupščina Zveze nabavljalnih zadrug se je letos vršila v Ljubljani 30. junija. Delegati zadrug državnih uslužbencev so kot predstavniki 150.000 zadrugarjev, državnih in samoupravnih uslužbencev, upokoјencev in delavcev v državnih gospodarskih podjetjih sklenili 3 resolucije, vse tri z ozirom na izredno težki gmotni položaj, v katerem se nahajajo državni uslužbenci radi silno nizkih plač. — 1.) Prva resolucija z obširno utemeljitvijo o neznosnem gmotnem stanju državnih uslužbencev zahteva, da se **nujno povišajo prejemki in pokojnine aktivnim in upokoјenim uslužbencem in delavcem** državnih podjetij. — 2.) Druga resolucija se obrača **proti trgovcem**, ki neupravičeno in tudi po nepotrebnem napadajo zadružništvo, zlasti nabavljalne zadruge državnih uslužbencev. Stališče trgovcev, kakor ga danes zavzemajo proti zadrugam, se more objasniti samo kot borba za osebne gmotne interese, katera borba pa ne računa niti z najbolj osnovnimi socialnimi obziri in najosnovnejšo zavestjo o dolžnosti nasproti družbi in državi. — 3.) Tretja resolucija konstatira najprej težkoče javnih uslužbencev **radi pomanjkanja zdravih cenениh stanovanj** in potem zahteva, da se takoj odda Zvezi fond za zgradbo stanovanj državnih uslužbencev, dalje da ministrstvo za promet iz vseh pritekaјočih najemnin za obstoječa

stanovanja nabira fond za zgradbo novih stanovanj za državno prometno osebje, naposled da se zakonskim potom omogoči zemljiškoknjižna lastnina posameznih nadstropij ali stanovanj v večjih zgradbah; zlasti pa da se na stanovanjskih zgradbah, ki jih gradijo stanovanjske zadruge, omogoči zemljiškoknjižna lastnina na delih zgradb ali na posameznih nadstropjih.

Industriji ustanavljajo svojo nabavno zadrugo. Po poročilu dnevnih listov se je 1. avgusta vršil v Belgradu ustanovni občni zbor Nabavljalne zadruge industriјcev, katero so osnovali poglavitno industriјci iz Belgrada in okolice. Zadruga ima po svojih pravilih namen, da postane nabavljalna zadruga za sirovine, instalacije, stroje, orodje za industriјce iz vse države. Zadruga bi na ta način mogla napraviti ogromen promet. Po pravilih je pa nadaljnji namen zadruge tudi ta, da proizvode in pridelke svojih članov vnovčuje oziroma posreduje pri njih prodaji, ali pa jih prevzema v komisijsko prodajo. Naposled se zadruga po pravilih lahko tudi peča s sprejemanjem hranilnih vlog. Vsekakor zanimiv pojav, da so največji nasprotniki zadružništva postali zadrugarji. Na področju bivše Srbije je šele novi zadružni zakon omogočil, da si morejo tudi industriјci snovati svoje zadruge.

Zveza selekcijskih zadrug za reјo prašičev v Križevcih na Hrvaškem je imela 8. avgusta svoj občni zbor v poslopju srednje kmetijske šole v Križevcih. Predsednik zadruge je Štefan Kostić, profesor iz Zagreba, tajnik pa dr. Branko Horvat. Občnega zbora se je kot zastopnik kmetijskega ministra udeležil inž. Grujić, kot zastopnik savske bano-

vine pa dr. Pavlinić. Zveza obstoji že pet let in ima včlanjenih že 56 zadrug. Zveza se je poglavitno pečala z izvozom prašičev in živine ter je v preteklem poslovnem letu izvozila 147 vagonov prašičev in živine v vrednosti 9.193.860 din. Proračun zveze znaša 888.920 din, kar je primeroma visoko, saj dosega blizu 10% prometa.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic v Ljubljani je konec junija slavila 15 letnico svojega obstanka. Zadruga spada med najmočnejše zadruge ne samo v Sloveniji, ampak tudi v vsej državi.

Njen razvoj je za naše razmere čudovito hiter. Leta 1922. je štela 541 članov, konec leta 1936. pa že 7799. V njenem članstvu je 1302 železniških uradnikov, 2128 zvaničnikov, 2195 delavcev, 60 služiteljev, 37 dnevničarjev, 1449 upokojencev in 628 vdov. Zadruga je že od početka obračala veliko pozornost nabiranju močnih lastnih denarnih sredstev. Vsota deležev je od 141.953 din v l. 1922. narastla v l. 1936. na 2.384.560 din, dočim je rezervni zaklad narastel na 6.877.384 din, tako da je zadruga ob koncu lanskega leta razpolagala z lastnim premoženjem 9.261.944 din. Istotako nudi sijajen zgled smotrenega dela izkaz o prodanem blagu v zadnjih 15 letih. Dočim je zadruga leta 1922. prodala blaga za 2.771.648 din, je znašal izkupiček lani že 43.026.586 din. V vseh letih svojega obstanka je zadruga prodala za 445.263.193 din. Na te ogromne gospodarske uspehe je zadruga lahko ponosna. Velike koristi je zadruga nudila svojim članom ne samo z nizkimi cenami za oddano blago, ampak jim je od izvršenih nakupov tudi izplačala 19 milijonov 300.000 din popusta. Za člane je

ustanovila posmrtninski fond, ki znaša sedaj 868.097 din. V teku let je zadruga izdala za 845.469 din podpor revnim članom in v druge humanitarne in kulturne namene, posmrtnin po umrlih članih pa je izplačala 866.535 din.

Za združno vzgojo in propagando je zadruga veliko storila. Od l. 1924. dalje izdaja svoje posebno glasilo »Zadru-gar«, ki izhaja mesečno v obliki revije. Od l. 1930. ima zadruga v obratu železničarsko menzo, od leta 1931. pa prireja gospodinjske tečaje, v katerih se hčere in žene železničarjev uče kuhanja, šivanja in izdelovanja perila in oblek. Manufakturnemu oddelku je priključena šivalnica, ki izdeluje za lastno potrebo po meri belo in pisano perilo. Najlepše pa je zadruga proslavila svojo petnajstletnico s tem, da je v bližini Kranjske gore v Gozdu-Martuljku zgradila krasen mladinski dom, ki bo nudil slabotni železničarski deci možnost utrditi si zdravje.

Zadružništvo v inozemstvu.

Kreditne zadruge v Zedinjenih državah. Med države, kjer se je zadružništvo začelo širiti v večjem obsegu šele v zadnjih desetletjih, spadajo tudi Zedinjene države S. A. Silna gospodarska kriza je tu storila svoje in je pognala revne sloje, da so začeli v samopomoči iskati protiutež proti gospodarski bedi. Ta okolnost in pa smotrno podpiranje in širjenje samopomočnih organizacij, ki ga izvaja tamošnja zveza posojilnic, je bilo vzrok, da so se kreditne zadruge v zadnjih desetih letih začele širiti zelo hitro. Od l. 1925. do 1935. se je njihovo število pomnožilo od 419 na 2016.

Po statistiki za l. 1933. je pri 1772

kreditnih zadrugah znašalo število članov 360.000, tako da odpade na posamezno zadrugo povprečno 215 članov. Deležni kapital pri vseh zadrugah je znašal 22.467.861 dolarjev ali povprečno na enega člana 62 dolarjev. Garancijski fondi so znašali 2.372.711 dolarjev. Iz podatkov izhaja, kako veliko važnost polagajo v Ameriki na zbiranje lastne obratne glavnice. Visoka lastna sredstva dajejo zadrugi moč, da se more razvijati samostojno in da zadrugi ni treba, da bi bila preveč odvisna od zunanjih vplivov.

Kreditne zadruge so v l. 1934, dovolile nad 28 milijonov posojil, tako da odpade povprečno na eno zadrugo 22.811 dolarjev novih posojil. Posojila so se dajala le v manjših zneskih, povprečno je eno posojilo znašalo 138 dolarjev.

Ker so kreditne zadruge v Zedinjenih državah postavljene na zdravo gospodarsko podlago, jih čaka brez dvoma še velik razvoj.

Gospodarstvo.

Donos banovinskih doklad. Po podatkih finančnega ministrstva je bilo plačanih banovinskih doklad na državne neposredne davke lani v vsej državi 164.7 (leta 1935. 154.5) milijonov din. Ta donos se porazdeli po banovinah sledeče: **dravska** 44.4 (45.4), **Belgrad** 15.1 (17.1), **moravska** 13.1 (12.5), **vardarska** 8.2 (7.7), **zetska** 4.5 (4.7), **donavska** 15.8 (13.9), **drinska** 10.9 (8.3), **vrbaška** 5.2 (4.4), **primorska** 3.8 (3.8) in **savska** 43.7 (36.9) milijonov dinarjev.

Družbeni davek je lani dal v vsej državi 194.74 (leta 1935. 148.64) milijonov dinarjev, od tega je bilo plačanih v **dravski** banovini 15.2 (13.3), nadalje v

Belgradu 68.2 (87.66), **moravski** banovini 2.0 (1.04), **vardarski** 1.04 (0.55), **donavski** 5.1 (4.45), **drinski** 2.85 (4.0), **vrbaški** 2.15 (1.14), **primorski** 2.7 (1.8) in v **savski** banovini 95.44 (34.67) milijonov dinarjev. V **zetski** banovini je bilo lani pobranih komaj 10.000 din.

Banke in kmetijski dolgovi. Skupne kmetijske terjatve, ki so jih banke prenesle na Privilegirano agrarno banko, znašajo po sedanjem računu 1.600 milijonov dinarjev. Zahteva bank je, da se te terjatve čimprej mobilizirajo, in sicer naj bi se polovica izplačala takoj in ne šele v štirinajstih letih, kot to predvideva uredba. Glede ostanka 25%, za katere dobijo denarni zavodi obveznice, pa naj se omogoči, da bi se te obveznice mogle lombardirati pri Poštni hranilnici ali pa drugem državnem denarnem zavodu po 75% od nominale. Če bi pa banke pristale, da izgubijo 25%, pa bi bilo treba omogočiti, da se te obveznice takoj izplačajo bankam po 75% od nominale.

Na ta način bi banke prišle do 1.200 milijonov din, oziroma, če odbijemo še tistih 25% pri lombardu, do 1100 milijonov dinarjev.

Načrt uredbe o silosih. Trgovina z žitom, zlasti izvozna trgovina, je za kmetijstvo v naši državi velike važnosti. V interesu urejenega prometa in dobre trgovine z žitom je pa zgradba potrebnih shramb za žito, to je silosov. Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdelalo načrt uredbe o silosih na naslednjih načelih. Ustanovi se »Privilegirana delniška družba za silose v Belgradu«. Na delniški glavnici družbe je država udeležena neposredno ali po tistih državnih ustanovah, v katerih ima država večino kapitala. Država sama

ali pravkar omenjene ustanove morajo na vsak način imeti nad 50 % delniške glavnice nove družbe. Ostali del delnic morejo podpisati privilegirani denarni zavodi, samoupravne hranilnice, zadružne organizacije in ostali interesenti. Mesto za zgradbo silosov, tip in velikost določata sporazumno minister za poljedelstvo in za trgovino. V upravni odbor in enako nadzorni odbor pošljejo svoje zastopnike ministri za trgovino, za poljedelstvo, za finance in za promet. Direktorja družbe postavlja minister za trgovino v sporazumu z ministrom za kmetijstvo. Državna uprava določa komisijo za tipiziranje in za vse drugo poslovanje, ki ga imajo silosi. Nadzorstvo nad delom družbe vrši minister za trgovino v sporazumu z ministrom za kmetijstvo. Iz teh določb je jasno, da so silosi po tej uredbi predvideni kot državne ustanove, a v obliki delniške družbe. — Za izvoz žita so gotovo silosi velike važnosti. Žal pa Slovenija kot pasivna pokrajina mora vsako leto ogromne količine moke in žita uvažati iz južnih pokrajin, tako da od silosov pač ne bomo imeli koristi kakor nam tudi prinašajo le škodo vsi ukrepi, ki gredo za zvišanjem cen pšenice, posebno intervencija PRIZAD-a z državnim denarjem. Pač pa bi za Slovenijo bilo velikega pomena, če bi se zgradile kleti za tipiziranje naših štajerskih vin za izvoz in če bi se zgradila primerna skladišča za sadje, ki je tudi vazen izvozni pridelek Slovenije.

Tobak. V preteklem letu je bilo po odobrenju monopolske uprave zasaje-

nih 144 milijonov stebel tobakove rastline. Za leto 1937. je monopolska uprava dovolila zasaditi 174 milijonov sadik, torej 30 milijonov več kakor v prejšnjem letu. Sadilci pa s tem niso zadovoljni in zahtevajo dovoljenje še za nadaljnjih 76 milijonov sadik.

Pravo.

Na kaj se pri uredbi o likvidaciji kmetjskih dolgov ni mislilo. Privatni upniki kmetov, katerih terjatve so nastale po 20. aprilu 1932, so se večinoma takoj vknjižili, kakor hitro so začele zaščitne odredbe. Dasi njihove terjatve niso spadale pod uredbe o zaščiti, vendar si ti upniki niso prav upali prijeti, ker so bili s svojimi terjatvami precej slabo zavarovani z ozirom na predidóče vknjižbe. Bili so, kot pravimo, na sori. Vsled uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, ki določa za dolžnike s skupno zadolžitvijo do din 25.000.— 50 % znižanje dolga, za dolžnike nad 25.000 din pa znižanje na podlagi cenitve in sklepa sodišča, se je položaj teh upnikov znatno izboljšal. Če prej niso bili sigurni, da bi v primeru prodaje za njihovo terjatev sploh še ostalo kaj kritja, vsled česar tudi niso izterjavali, je pa sedaj vsled znižanja predidóčih terjatev njihova terjatev dobila polno kritje; zato je zrastel tudi njihov pogum in vedno bolj pogosti so primeri, da taki upniki ženejo kmeta na boben. Tako postaja vse znižanje kmečkih dolgov brez haska in s tem seveda tudi vse žrtve denarnih zavodov in države pri takih dolžnikih.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Majšpergu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. avgusta 1937 ob 9 v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1936. 4. Dopolnilna volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor živinorejske-seleksijske zadruge v Medvodah, r. z. z. o. z., se vrši dne 5. septembra 1937 ob pol 8 zjutraj v šolskih prostorih v Preski. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za leto 1936. 3. Volitve načelstva. 4. Volitve nadzorstva. 5. Določitev pristopnine za leto 1937. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Poljčanah, r. z. z. n. z., se bo vršil 22. avgusta 1937 ob 3 popoldne v združnih prostorih. Dnevni red: 1. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Nadomestna volitev načelstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Ponikvi ob južni železnici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. septembra 1937 ob 15 v pisarni posojilnice v Ponikvi št. 22. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev dveh računskih zaključkov za leto 1936. 4. Volitev načelstva, dopolnilna. 5. Slučajnosti.

11. redni občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice Sv. Martin pri Vurbergu, r. z. z. n. z., se bo vršil 29. avgusta 1937 ob 8 zjutraj v posojilniških prostorih v stari šoli. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice v Starem trgu pri Ložu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 8. septembra 1937 ob 3 popoldne v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Poro-

čilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1936. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Strugah, r. z. z. n. z., se bo vršil 5. septembra 1937 ob 15 v uradnih prostorih v župnišču. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem obnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za dobo od 1. 1. 1936 do 25. 9. 1936 in od 25. 9. 1936 do 31. 12. 1936. 4. Nadomestna volitev 1 člana načelstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Trati, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. septembra 1937 ob 15 v Društvenem domu na Trati. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem obnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

VII. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Trsteniku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 5. septembra 1937 ob 10 v uradnem prostoru na Trsteniku. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Odobritev odpisa dubioznih terjatev. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za Višnjo goro in okolico, r. z. z. n. z., se vrši dne 12. septembra 1937 ob 3 popoldne v hranilničnem prostoru. Dnevni red: 1. Odobrenje računskega zaključka za 1. 1936. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zibiki, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. avgusta 1937 ob pol 8 zjutraj v uradnih prostorih. — Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 3. Slučajnosti in predlogi.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg a Din 100.—; kalijeva sol po 100 kg Din 150.—; kostni superfosfat Din 123; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 187.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 145.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 6.60; žveplo Din 2.80. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do Din 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5.000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.